Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo tygodniowe.
Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych
wychodzi co Poniedziałek w objętości pół arkusza.

Nr. 26. Poniedziałek, dnia 2. Lipca 1877. IV. rocznik.

Treść: O kredycie rolniczym w Galicyi. — Rachunki za miesiąc Maj. — Ruch stowarzyszeń.

O kredycie rolniczym w Galicyi

napisał

Dr. Tadeusz Skałkowski.

(Ciąg dalszy).

Z pomiędzy kredytów, udzielanych towarzystwom przez inne zakłady finansowe, najdogodniejszym jest kredyt w Towarzystwie wzajemnych ubezpieczeń, udzielany na $3^1/_2$ lat ze spłatą w 6. ratach półrocznych. Lwowska kasa oszczędności daje pożyczki na rok, lecz po upływie roku prolonguje za spłatą pewnej części kapitału. Samborska kasa oszczędności pożycza na dwa lata, ze spłatą co pół roku. Inne zakłady udzielają Towarzystwom kredytu wekslowego.

Towarzystwa zaliczkowe przeto, co się tyczy terminu zwrotu pewnej części obrotowych funduszów, a mianowicie udziałów, znajdują się w korzystnem położeniu. Wedle wykazów za rok 1875 towarzystwa zaliczkowe na 2,472.161 obcego kapitału miały 1,241.755 złr. własnego funduszu, t. j. w udziałach i funduszu rezerwowym. Udziały mogą być cofnięte nie inaczej, jak przez wystąpienie członków, którzy najczęściej są zarazem dłużnikami towarzystwa. W każdym zaś razie wypłata udziałów nie następuje wcześniej jak w 6—18 miesięcy. Wypowiedzenie udziałów więc nie może spowodować nagłego braku gotówki w kasie towarzystwa.

Okazuje się przeto, iż w towarzystwach zaliczkowych znaczna część kapitału obrotowego, nie może być nagle cofniętą, lecz jest ulokowaną na czas dłuższy. Towarzystwa zaliczkowe mogą więc tę część funduszów swoich wypożyczać na dwa lub trzy lata. Dla ostrożności jednak należy przy takich pożyczkach zastrzedz sobie wypowiedzenie półroczne pożyczonego kapitału w każdym czasie, podobnie jak to czynią kasy oszczędności, aby w razie nadzwyczajnych przesileń finansowych zebrać potrzebną gotówkę. Tow. zal. mogłyby więc udzielać włościanom kredytu także na czas dłuższy, t. j. na dwa lub trzy lata, najwłaściwiej zaś za pośrednictwem kółek kredytowych, w których łączy się grono włościan przyjmujących odpowiedzialność solidarną.

Jeżeli Dyrekcya Tow. zal. potrzebnych starań nie szczędzi, to pewnem jest, że prawie w każdej wsi uda się połączyć w kółko kredytowe gospodarzy trzeźwych, pracowitych i rzetelnych, a zatem zasługujących na zaufanie i dających Towarzystwu dostateczną gwarancyą, iż udzielona im pożyczka będzie punktualnie spłacaną. Tym sposobem zyskuje kółko silną podstawę moralną; dostateczną zaś prawną gwarancyą spłaty jest skrypt, zeznany przez wszystkich, należących do kółka, jako solidarnych współdłużników.

Po zeznaniu skryptu otrzymują uczestnicy kółka przypadające im kwoty. Przy 100 złr przypada:

na udział	10 zł.
„ procent półroczny	5 zł.
koszta notaryalne	1 zł. 50 ct.
Razem	16 zł. 50 ct.
pozostaje do wypłacenia	83 zł. 50 ct.

Przy pożyczce z banku włościańskiego w wysokości 100 złr. strąca się na wkładkę wstępną 1 zł.

na stratę kursową	10 zł.
„ udział	5 zł.
„ wygotowanie listu	1 zł. 50 ct.
pierwsza rata	6 zł.
koszta notaryalne co najmniej	3 zł.
Razem	26 zł. 50 ct.

Otrzymuje więc włościanin . . . . . . 73 zł. 50 ct.
a zatem 10 zł. mniej, aniżeli przy pożyczce w kółku kredytowem. Nie liczymy tu jeszcze kosztów wyrobienia pożyczki z banku włościańskiego.

Wypada także nadmienić, że strącenie 10% na udział w towarzystwie zal. jest dowolnem, i może być zmniejszonem.

Spłata pożyczki przez kółko zaciągniętej odbywa się w Stanisławowie w 5 ratach, co jest daleko właściwsze, aniżeli długoterminowe pożyczki z włościańskiego banku. Zastrzeżone jest półroczne wypowiedzenie każdego czasu, podobnie jak przy pożyczkach z kas oszczędności, lecz w zwykłym toku interesów nie ma oba-

wy, aby towarzystwo miało potrzebę z tego prawa korzystać.

Kółka kredytowe mogłyby przeto stać się bardzo zbawiennemi dla ludu wiejskiego we wszelkich wypadkach, gdy lud potrzebuje kredytu na czas dłuższy, niż na jeden rok, n. p. na dwa lub trzy lata.

Co się tycze wysokości pożyczek — widocznem jest z dotychczasowej działalności banku włościańskiego, że

kwoty przez włościan pożyczane są drobne, a przeciętną wysokością jest suma 200 złr. Kwoty takie mogą być pożyczane najwłaściwiej przez Towarzystwa zaliczkowe, zwrot bowiem kwoty pożyczonej może się odbyć w przeciągu roku, dwóch lub najwięcej trzech lat, a nie ma wcale potrzeby rozkładać takiej małej pożyczki na spłatę w długim przeciągu lat.

Okazuje się przeto, że pożyczki udzielane przez

Rachunki spółek zaliczkowych za miesiąc maj 1877.

Stan bierny

Tow. zaliczkowe w	Udziały (z końcem miesiąca) zł.	ct	Fundusz rezerwowy (z końcem miesiąca) zł.	ct	Wkładki oszczędności: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Włożono w ciągu miesiąca zł.	ct	Wyjęto w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Pożyczki zaciągnięte: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Zaciągnięte w ciągu miesiąca zł.	ct	Spłacone w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.
Białej	10.956	29	972	—	27.427	1	7.314	30	1.645	—	33.096	31	12.850	—	600	—	1.200	—	12.25
Birczy	1.553	67	217	—	—	—	—	—	—	—	—	—	5.753	1	3.200	—	507	—	8.44
Bóbrce	2.002	7	566	81	2.175	67	22	80	52	13	2.146	34	9.570	—	1.500	—	700	—	10.27
Brzesku	29.889	6	807	8	42.063	54	4.485	58	1.431	67	45.117	37	666	—	—	—	—	—	666
Busku	9.669	80	1.170	18	188	4	322	30	75	34	435	—	10.978	—	—	—	—	—	10.978
Dąbrowie	21.474	19	4.552	5	—	—	—	—	—	—	—	—	91.416	38	3.282	7	1.164	—	95.53
Delatynie	7.886	21	436	57	2.057	43	167	96	25	—	2.200	39	11.000	—	—	—	—	—	11.000
Drohobyczu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glinianach	3.853	96	417	80	5.406	54	1.336	14	131	1	6.611	67	6.000	—	600	—	—	—	6.600
Gorlicach	62.887	70	4.613	25	81.185	2	7.845	1	6.140	61	82.889	42	53.333	62	1.900	—	7.200	—	48.033
Kałuszu	1.936	56	143	91	190	—	99	—	180	—	109	—	5.800	—	3.000	—	1.200	—	7.600
Kołomyi	3.616	48	263	—	2.374	—	325	—	599	—	2.100	77	4.000	—	2.000	—	—	—	6.000
Komarnie	1.391	-	119	50	3.884	7	1.329	50	245	—	4.968	57	5.000	—	—	—	—	—	5.000
Lwowie (Tow. zal.)	90.882	38	7.746	64	131305	75	66.249	50	50.230	37	147324	88	74.267	8	21.961	93	20.614	64	75.614
Mielcu	6.019	51	633	24	10.418	78	926	61	166	77	11.178	62	5.400	—	—	—	—	—	5.400
Mościskach	8.540	85	812	—	8.043	8	1.006	—	975	—	8.074	8	10.600	—	—	—	—	—	10.600
Przemyślu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Radziechowie	1.522	—	284	—	2.168	15	1.142	—	450	—	2.860	15	9.000	—	3.000	—	—	—	12.000
Rohatynie	4.678	18	714	—	6.844	78	312	39	520	23	6.636	94	13.295	—	2.000	—	375	—	14.920
Rozdole	2.095	37	369	6	—	—	—	—	—	—	—	—	1.200	—	—	—	—	—	1.200
Rudkach	1.948	24	382	83	3 391	28	71	—	226	—	3.236	28	4.100	—	200	—	—	—	4.300
Samborze	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sniatynie	1.894	50	190	—	—	—	200	—	—	—	200	—	4.000	—	—	—	—	—	4.000
Sokalu	9.026	8	348	12	4.818	3	412	—	283	1	4.947	2	24.742	5	—	—	—	—	24.742
Stanisławowie	79.502	91	3.672	21	143566	7	12.037	49	21.390	26	134213	30	18.000	—	1.800	—	2.000	—	17.800
Szczércu	1.821	55	416	84	549	59	42	—	25	—	566	59	3.331	67	—	—	333	33	2.998
Tłumaczu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toporowie	7.878	50	1.235	25	7.807	66	56	20	672	99	7.190	87	—	—	—	—	—	—	—
Tarnowie	14.759	54	4.029	56	35.843	90½	295	—	3.891	30	32.247	60½	18.250	—	460	—	675	—	18.035
Tyśmienicy	19.825	66	1.868	31	7.237	11	284	50	95	—	7.426	61	31.125	—	3.000	—	800	—	33.325
Wykotach	1.269	71	78	43	1.773	36	6	60	4	—	1.775	06	4.250	—	1.980	—	1.050	—	5.180
Złoczowie	1.770	4	264	—	1.990	75	213	40	—	—	2.204	15	4.460	—	—	—	—	—	4.460

Stan czynny

Tow. zaliczkowe w	Odsetki (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta *) pozycyi stanu biernego (z końcem miesiąca) zł.	ct	Pożyczki udzielone: Stan na początku miesiąca zł.	ct	Spłacono w ciągu miesiąca zł.	ct	Udzielono w ciągu miesiąca zł.	ct	Stan z końcem miesiąca zł.	ct	Koszta założ. ruchomości i adm. (z końcem miesiąca) zł.	ct	Reszta *) pozycyi stanu czynnego (z końcem miesiąca) zł.	ct	Gotówka (z końcem miesiąca) zł.	ct.
Białej	2.476	84	—	—	50.620	90	3.544	—	4.513	—	51.589	90	1.433	69	108	55	6.619	40
Birczy	887	60	26	38	7.216	8	354	50	3.422	—	10.283	58	591	72	148	53	106	83
Bóbrce	—	—	139	22	12.953	7	402	66	546	30	13.096	71	129	60	997	56	920	57
Brzesku	6.584	72	1.246	40	78.012	33	11.139	83	16.200	—	83.072	50	479	13	225	31	534	23
Busku	2.113	32	1	60	22.403	5	588	61	945	—	22.759	44	1.383	96	81	74	142	76
Dąbrowie	6.702	92	3.823	45	121.246	74	2.089	40	5.395	—	124.552	34	532	73	2.581	53	2.420	46
Delatynie	1.714	30	48	49	21.502	96	1.096	18	1.017	—	21.423	78	982	48	862	5	17	73½
Drohobyczu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Glinianach	1.515	96	44	96	15.653	63	700	6	2.710	—	17.663	57	614	75	42	61	723	42
Gorlicach	5.524	55	—	—	205.968	—	21.209	—	19.488	—	204.247	—	241	13	—	—	418	—
Kałuszu	4	20	761	70	7.359	66	361	54	2.190	—	9.188	12	527	9	13	60	826	95
Kołomyi	480	60	66	2	10.345	49	1.903	—	3.808	95	12.251	44	—	—	523	21	113	6
Komarnie	1.039	73	—	—	10.915	21	589	47	985	—	11.310	74	200	74	1	38	1.005	94
Lwowie (Tow. zal.)	13.408	7	22	90	308.996	80	47.747	6	66.019	—	327.268	74	5.264	89	1.070	73	1.394	88
Mielcu	1.203	10	39	66½	23.289	6	1.322	35	1.993	50	23.960	21	197	5	—	—	316	85½
Mościskach	—	—	820	74	27.682	77	3.978	44	4.395	—	28.099	33	30	—	570	5	148	29
Przemyślu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Radziechowie	553	96	41	7	12.711	26	183	76	3.485	—	16.012	50	311	—	28	67	909	1
Rohatynie	2.294	83	698	13	27.725	65	4.058	27	2.621	66	26.289	4	633	66	613	33	2.406	5
Rozdole	—	—	1.022	99	3 293	31	165	20	276	—	3.404	11	443	26	798	83	20	61
Rudkach	773	99	—	—	9.942	40	1.111	99	1.305	—	10.135	41	261	69	—	—	244	24
Samborze	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Sniatynie	53	25	—	—	6.780	—	451	97	1.025	—	7.805	—	—	—	—	—	211	62
Sokalu	3.073	63	623	15	40.353	47	803	30	432	—	39.982	17	1.059	90	1.028	3	689	95
Stanisławowie	10.256	41	12.469	73	235.700	43	42.617	84	36.996	—	230.078	59	2.215	27	22.048	5	3.572	65
Szczércu	321	23	—	—	5.942	38	110	—	120	—	5.952	38	31	50	13	69	126	98
Tłumaczu	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Toporowie	727	27	1.269	82	17 108	60	1.995	06	1.288	84	16.402	38	409	35	1.434	75	55	23
Tarnowie	186	33	286	8	65.638	84	5.016	31	3.862	50	64.485	3	1.415	3	3.421	26	222	31½
Tyśmienicy	3.511	52	—	—	61.952	47	3.545	50	6.334	—	64.740	97	693	50	—	—	522	63
Wykotach	325	37	47	—	7.554	73	926	56	1.974	—	8.612	17	39	29	—	—	35	1
Złoczowie	635	64	—	—	8.446	24	586	50	910	—	8.769	74	658	63	81	20	124	26

Tow. zal. są zupełnie odpowiednie dla przeważnej ilości włościan zarówno ze względu na stopę procentową, jak też co się tycze sposobu i terminów spłaty, niemniej też co do wysokości kwot pożyczanych.

Tylko w takich wypadkach, gdy włościanin potrzebuje kredytu w sumie znaczniejszej, n. p. 500 do 1000 złr. i to na spłatę w przeciągu kilku lub kilkunastu lat, nie wystarcza już kredyt w Towarzystwie zaliczkowem i jest potrzeba właściwego kredytu hipotecznego.

Lecz wypadki takie są tylko wyjątkowe; wiadomo bowiem, że przeważna ilość posiadłości włościańskich składa się z kilku lub kilkunastu morgów, których dochód nie wystarcza nawet na zupełne zaspokojenie osobistych potrzeb właściciela i jego rodziny. Chcąc przeto potrzeby swoje zaspokoić w zupełności, a oprócz tego jeszcze spłacać długi, włościanin, posiadający małe gospodarstwo, nie może poprzestać na dochodach z tego gospodarstwa, lecz musi szukać zarobku po za obrębem posiadłości swojej, i dopiero w ten sposób jest w stanie nietytko siebie utrzymać, ale także spłacać długi.

Drobna posiadłość włościańska nie może być zatem wyłączną podstawą kredytu, lecz udzielony włościaninowi kredyt opierać się musi także na osobistych jego przymiotach, na jego pracowitości i oszczędności. Jest to więc kredyt osobisty, którego gwarancyą jest gospodarstwo włościanina, tak, iż w ostatecznym razie wierzyciel ma zapewnione pokrycie ze sprzedaży tej posiadłości, nie może jednak liczyć na to, aby raty pożyczki były spłacane z dochodów gospodarstwa.

Nie jest to zatem kredyt hipoteczny, którego spłata bez uszczerbku substancyi majątku długiego szeregu lat wymaga, — lecz jest to kredyt opierający się i na posiadłości gruntowej i na osobistych przymiotach właściciela, kredyt rolniczy w ścisłem znaczeniu tego słowa (crédit agricole), którego spłata, ze względu na małą kwotę pożyczki, w przeciągu roku, dwóch lub trzech lat nastąpić może.

Kredyt tego rodzaju najwłaściwiej może być dostarczonym przez stowarzyszenia kredytowe, oparte na sadzie wzajemności i pomocy własnej, które zdołają zbadać należycie nietylko majątkowe ale i osobiste stosunki dłużnika, i dopiero wówczas udzielają pożyczkę, jeżeli nabędą przekonania, że kredyt udzielony będzie użytym z pożytkiem dla dłużnika.

Stowarzyszenia zaliczkowe mogą przeto uczynić zadość potrzebom kredytu przeważnej ilości włościan. Co się zaś tyczy organizacyi tych stowarzyszeń, tudzież środków rozpowszechniania ich i spotęgowania ich działalności, dostateczne w tej mierze wskazówki podaje praktyka sześcioletnia, której rezultaty, łącznie z wynikiem rozpraw nad tym przedmiotem przeprowadzonych, streszczamy w sposób następujący:

Stowarzyszenia kredytowe, których działalność ma być skierowaną na lud wiejski, powinny być oparte na nieograniczonej poręce członków. Obszar kraju, na który zakres działania poszczególnych towarzystw ma się rozciągać, powinien być nie zbyt rozległy. Obecnie należy dążyć do tego, aby każdy powiat sądowy miał osobne stowarzyszenie. W każdym razie jednak przedewszystkiem trzeba zapewnić towarzystwu administracyę, złożoną z ludzi zdolnych i wykształconych.

Zakładanie nowych towarzystw zaliczkowych w okolicach, gdzie takowe nie istnieją, jest rzeczą nadzwyczaj potrzebną i nagłą. W czynności tej powinny władze autonomiczne wziąć żywy udział, a dla związku stowarzyszeń powinien być przeznaczony stosowny zasiłek z funduszu krajowego, na pokrycie wydatków, połączonych z zawiązywaniem nowych stowarzyszeń.

Towarzystwa zaliczkowe powinne tylko członkom swoim udzielać kredytu; mogą jednak część funduszów swoich lokować u innych towarzystw zaliczkowych.

(Dokon. n.)

Ruch Stowarzyszeń.

Biała. Prezesem rady zawiadowczej Towarzystwa zaliczkowego wybrany p. Teofil Chwalibóg, notaryusz w Żywcu.

Lwów. Pisaliśmy niedawno o rozporządzeniach nadeszłych z centralnej Dyrekcyi Banku narodowego we Wiedniu do lwowskiej filii — a ograniczających bankowy kredyt do minimum. Za nami podniosły i inne pisma publiczne tę sprawę, wyrażając słuszną naganę tego postępowania tak niezgodnego z właściwem zadaniem Banku, który ma przedewszystkiem być regulatorem procentowej stopy, a zatem pomocną podawać rękę instytucyom dążącym do zwalczenia lichwy. Obecnie Dyrekcya poprawiła się: nie poprzestaje na redukcyi kredytu ale go znosi zupełnie. Może to i lepiej, będziemy przynajmniej wiedzieć jak stoimy, i nie będziemy się łudzić, że sprawa nasza ma poparcie w instytucyi, która wszystko inne ma raczej na oku, aniżeli dobro i interes kraju.

Jasło. Towarzystwo zaliczkowe z ograniczoną poręką, w Jaśle, ogłasza zamknięcie rachunków za r. 1876. Bilans przedstawia następujące cyfry: A) stan czynny — gotówka 629 zł. 45 ct.; stan pożyczek 27.125 zł. 88 ct.; inwentarz 638 zł. 51 ct; zaliczki na procesa 16 zł. 60 ct. procenta naprzód zapłacone 54 zł. 48 ct. razem 28.464 zł. 92 ct. — B) stan bierny: udziały 6.937 zł. 25 ct.; wkładki oszczędności (z dopisanym procentem) 11.102 zł. 75 ct.; wierzyciele 9.250 zł.; procenta naprzód pobrane 349 zł. 53 ct.; czysty zysk 825 zł. 39 ct. — razem 28.464 zł. 92 ct. Towarzystwo oprócz czysto zaliczkowego interesu, prowadzi także interes komisowy, sprowadzając sukno ze Sławuty (z fabryki ks. Sanguszki) tudzież maszyny rolnicze ze składu Claytona i Shuttlewortha we Lwowie.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: **Tadeusz Romanowicz.**

Z I. Związkowej Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.